



การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
Public Participation in Community Development Planning
of Kae Yai Administrative Organization, Muang District, Surin Province

บุณย์พิภพ นิมปรังค์¹, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ², พระปลัดสุระ ญาณธโร³

Mr.Boonpiphop Nimprang¹, Phrakru Pariyatpanyasophon², Phrapalad Sura Yanatharo³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya

E-Mail : ¹boonpiphop.boom@gmail.com

Received : February14, 2024;

Revised : April19, 2024;

Accepted : June2, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.884 กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน
2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า อายุต่างกัน และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ ไม่แตกต่างกัน และเพศต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD
3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำชุมชนควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปีให้กับชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อค้นหาของดีใน



แต่ละชุมชนซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว และเป็นการสร้างรายได้สร้างอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดทำผลิตภัณฑ์ จากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างยั่งยืน และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนในประเมินผลติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การวางแผนพัฒนาชุมชน; องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

Abstract

This article aimed 1) To study the community participation in the development planning of Kaeyai Subdistrict Municipal Administration, Muangsurin District, Surin Province. 2) To compare the community participation in the development planning of Kaeyai Subdistrict Municipal Administration, Muangsurin District, Surin Province and 3) To study the guidelines for developing community participation in the development planning of Kaeyai Subdistrict Municipal Administration, Muangsurin District, Surin Province. This research was mixed-method research. In the quantitative research, a questionnaire was used, with a reliability coefficient of 0.884. The samples of this study were 367 individuals. The statistics used to analyze the collected data were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and One-Way ANOVA. Qualitative research was conducted using in-depth interviews with 13 key informants. The qualitative data was analyzed using the content analysis method.

The research findings indicate that:

1. The level of community participation in the development planning of the Kaeyai Subdistrict Municipal Administration, Muangsurin District, Surin Province, overall, is at a moderate level in all aspects.

2. Comparing community participation in the development planning of the Kaeyai Subdistrict Municipal Administration, Muangsurin District, Surin Province, it was found that age and monthly income differ, yet they equally contribute to the development planning of the municipal administration. On the other hand, gender and education level differ significantly in their contributions, with a statistical significance level of 0.05. Therefore, pairwise comparisons were conducted using the LSD method to explore these differences.

3. The study on the development guidelines for enhancing community participation in the development planning of the Kaeng Yai Subdistrict Municipal Administration, Mueang Surin District, Surin Province, is as follows: (1) In terms of participation in decision-making, community leaders should promote knowledge and understanding of the importance of developing strategies and annual operation plans for the community. This should occur through meetings involving village committees or



relevant officials at least once a year. (2) In terms of participation in implementation, opportunities should be provided for the community to participate in group activities aimed at discovering the strengths of each community, which can be utilized for the benefit of creating sustainable learning resources, tourist attractions, and income-generating opportunities for the community. (3) Regarding participation in benefit reception, it is advisable to promote the establishment of occupational groups for producing goods from the community's local wisdom. This can create a sustainable reputation and prestige for families and communities and (4) In terms of participation in evaluation, it is recommended to appoint a committee consisting of community representatives to play a role in evaluating and monitoring the progress of operations, ensuring clarity in the assessment of outcomes.

Keywords: Participation; Community Development Plan; Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้แนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบมีอำนาจหน้าที่ดูแลจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน มีความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพของภาครัฐให้ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2560 : 15) และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ได้ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือแผนชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณ แต่ละปีที่มีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวหน้าและให้หมายความรวมถึงการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย. 2561 : 3)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการกำหนดแนวทางเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศในการชี้ทางการพัฒนา ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันลดความซ้ำซ้อน การสิ้นเปลืองทรัพยากรในการบริหาร และแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวสะท้อนให้เห็นทุกสถานการณ์ทั้งในอดีตปัจจุบัน และอนาคต ในภาพของศักยภาพ หรือจุดแข็งจุดอ่อนขององค์กรตลอดทั้งปัจจัยที่จะสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์กร การวางแผนพัฒนาส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการบริหารของหน่วยงานในทุกระดับ เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กร



ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มุ่งไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และ ข้อจำกัดของท้องถิ่นในการพัฒนาย่างมีเป้าหมาย มองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุม สนองความต้องการของท้องถิ่น สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนในท้องถิ่นทั้งทุนบุคคล และทุนสังคมที่มีอยู่อย่างจำกัดที่มีสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2559 : 55-60) โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งการตรวจสอบ การประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประชาชนมีสิทธิ และอำนาจในการถอดถอนผู้บริหาร หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ หากเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว หรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย (ปิ่นทนต์ บุนนาค และคณะ, 2562 : 201)

องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนา ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาสามปี และแผนปฏิบัติการ โดยเฉพาะการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาทั้งแนวคิด กระบวนการ ขั้นตอน หลักคิดสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนา ชุมชน ซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ : 2565 : 9-15) ซึ่งสอดคล้องกับพร ศาสตร์เงิน (2561 : 15) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่า ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ไม่เห็นความสำคัญ ถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมและขาดความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติงาน

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์



เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในที่ประชุมหรือเวทีประชาคม หรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผน การจัดทำแผนงานโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแผนงานโครงการในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หรือดำเนินการ เป็นการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ตัดสินใจจากการวางแผน โดยการนำแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการร่วมการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการหรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนงานโครงการเป็นการกำกับ ติดตามของประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์ของการประเมินแผนงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และยังเป็นการสะท้อนผลของการปฏิบัติหรือดำเนินการของแผนงานโครงการ มีจุดอ่อน จุดแข็งในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป (Cohen & Uphoff. 1980 : 213-235)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง และกลุ่มที่ 2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มองว่า การมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้น (ติน ปรัชญพฤทธิ์. 2543 : 25)

แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผนเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการวางแผนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินงาน เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งแสดงมาในรูปแบบของแผนแม่บทชุมชน (สัญญา เคนาภูมิ. 2558 : 70-72)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปฏิบัติงานแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ คือ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำเภอ และแผนชุมชนสามารถจำแนกตามระดับการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนบริหารและการวางแผนปฏิบัติการ เป็นต้น (สถาบันพระปกเกล้า (2559 : 55-65)

หลักการบริหารนิยธรรม 7 คือ พฤติกรรมประจำตัวของผู้บริหารการศึกษา นักการปกครอง นักวิชาการ ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น และบุคคลทั่วไปนำไปประยุกต์ใช้ทำให้การปกครองมีความเจริญก้าวหน้า โดยที่ไม่มีทางเสื่อม เป็นหลักธรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกในองค์กรควรยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อสังคมโดยรวม เมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วทำให้องค์กรและสังคมนั้น ๆ มีแต่ความเจริญก้าวหน้า มี 7 ประการ คือ 1) ผู้บริหารต้องหมั่นประชุม 2) ประชุมต้องพร้อมกัน 3) ผู้บริหารไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ 4) ผู้บริหารต้องนับถือผู้อาวุโส 5) ผู้บริหาร



ต้องไม่ลดทอนชื่นใจกุลสตรี 6) ผู้บริหารต้องเคารพสถานที่สำคัญในองค์กร และ 7) ผู้บริหารต้องรักษาคัมภีร์ปกป้องบุคคลในองค์กร (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2549 : 238)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ การนำเอาหลักการบริหารนิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นเหตุแห่งความไม่เสื่อม และไม่เป็นที่แห่งความหายนะของชุมชนและองค์กรทุก ๆ ชุมชน มีความสำคัญต่อ หน่วยงานราชการและองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีเหตุมีผล เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง สังคมโดยรวม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ที่ทำให้นักการปกครองมีความเจริญก้าวหน้า และเมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วจะไม่ทำให้องค์กร หรือสังคมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ใน 4 ด้าน เพื่อให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

พัทธดนย์ สุภานันท์ และรัฐบุรุษ คัมภีร์พัย (2565 : 52-51) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการรับผลประโยชน์ด้านการดำเนินงาน และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ

วันวิสา แซ่มซ้อย และโชติ บดีรัฐ (2565 : 374-375) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภัทรวรรณ วรเสฏฐ์ธำกูร และคณะ (2563 : 119-120) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรกำหนดแนวทางการจัดทำแผนงาน โครงการอย่างชัดเจน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรมีความพร้อมทุกคนด้านโดยเฉพาะการเตรียมข้อมูลทุกด้านสำหรับการประชุม 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานการพัฒนาตำบล การบริจาคเงินและสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงานในการจัดทำแผนการพัฒนาตำบล และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ควรมีการประเมินผลความคุ้มค่าของแผนงาน โครงการ จากงบประมาณที่ใช้ และสรุปผลการดำเนินงานติดตาม วิเคราะห์ ผลกระทบของโครงการกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบล มีการแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในงานด้านการพัฒนา เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสม

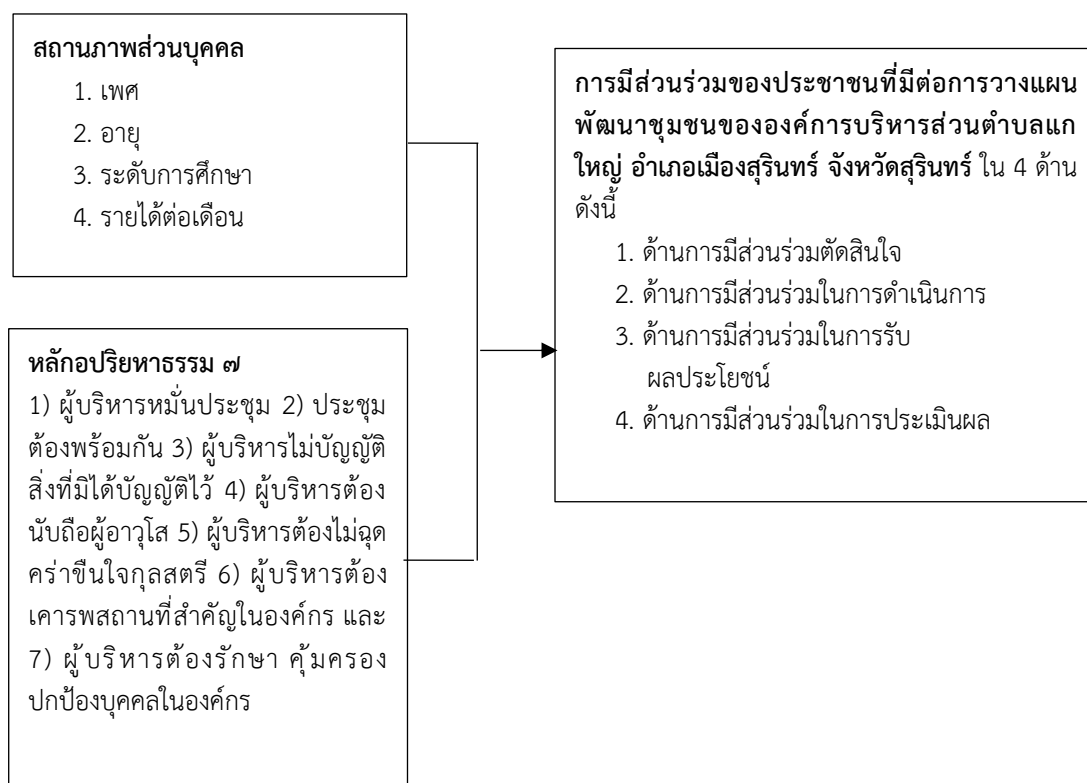


กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด / ทฤษฎีของ Cohen & Uphoff (1980) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และหลักอปริยหาธรรม

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ด้าน ดังภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย



ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่อายุ 18 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 7,978 คน (สถิติประชากรจากทะเบียนบ้านพื้นที่ตำบลแกใหญ่ 2566 : อัดสำเนา)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 367 คน โดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่ และมอร์แกน กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5 % (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2563 : 49) ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4) สร้างแบบสอบถาม ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องของแบบสอบถาม

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

8) รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (Check list) 5 ระดับ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ



ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จำนวน 4 ด้าน รวม 20 ข้อ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 5 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 5 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5 ข้อ ซึ่งแต่ละตัวเลือกจะมีมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เมื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาโครงสร้างของคำถามตลอดจนถึงภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์โดยการใช้ค่า (Item objective congruence index: IOC) ซึ่งข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.85 – 1.00 ขึ้นไป และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.884 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ได้ขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอทำการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3.3 ดำเนินการเก็บแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 ชุด คั่นด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง โดยการวิจัยครั้งนี้ เก็บแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และถูกต้องได้ทั้งหมด 367 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3.4 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 0.05



ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X}$ = 3.14, S.D. = 0.04) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.48) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X}$ = 2.48, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทุกด้าน

(n = 367)

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ การวางแผนพัฒนาชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.94	0.63	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.53	0.48	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.62	0.37	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.48	0.51	น้อย
รวม	3.14	0.04	ปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย และประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 2 ดังนี้



ตารางที่ 2 แสดง ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล (n= 367)

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า T	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	2.30	-	0.02*	✓	
2	อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	1.60	0.20		✓
3	ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	3.49	0.01*	✓	
4	รายได้ต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของประชาชน	-	0.32	0.66		✓

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ มีดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจผู้นำชุมชนควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีให้กับชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อค้นหาของดีในแต่ละชุมชนซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว และเป็นการสร้างรายได้ สร้างอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดทำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างยั่งยืน และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิณผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนในประเมินผลติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้ชัดเจน



การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ ขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจริงจังในทุกขั้นตอน และขาดการประสานงานที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชร สาตร์เงิน (2561 : 191-197) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหการมีส่วนร่วมของประชาชน ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน แผนพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า โดยรวม ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราภรณ์ ขลิบปรินทร์ และวิภาส ทองสุทธิ (2565 : 124-125) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า โดยรวม ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราภรณ์ ขลิบปรินทร์ และวิภาส ทองสุทธิ (2565 : 124-125) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปีให้กับผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปี แผนงบประมาณประจำปีประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาศ สันธูพาซี (2562 : 20-21) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ควรจัดเวทีประชาคม โดยประชาชนร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชน การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นควรกำหนดโดยประชาชนร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อค้นหาของดีในแต่ละ



ชุมชนซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เป็น การสร้างรายได้ สร้างอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการ ดำเนินการตามแผนงานโครงการ และกิจกรรมของชุมชนน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นเพียงผู้ส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวรรณ วรเสฏฐ์ฐาการ นพฤทธิ์ จิตรสายธาร และวันชัย สุขตาม (2563 : 119-120) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ควรมีแนวทางการดูแลสาธารณะประโยชน์ของชุมชน การดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน ทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นในชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงาน การพัฒนาตำบล การบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงานในการจัดทำแผนการพัฒนาตำบล

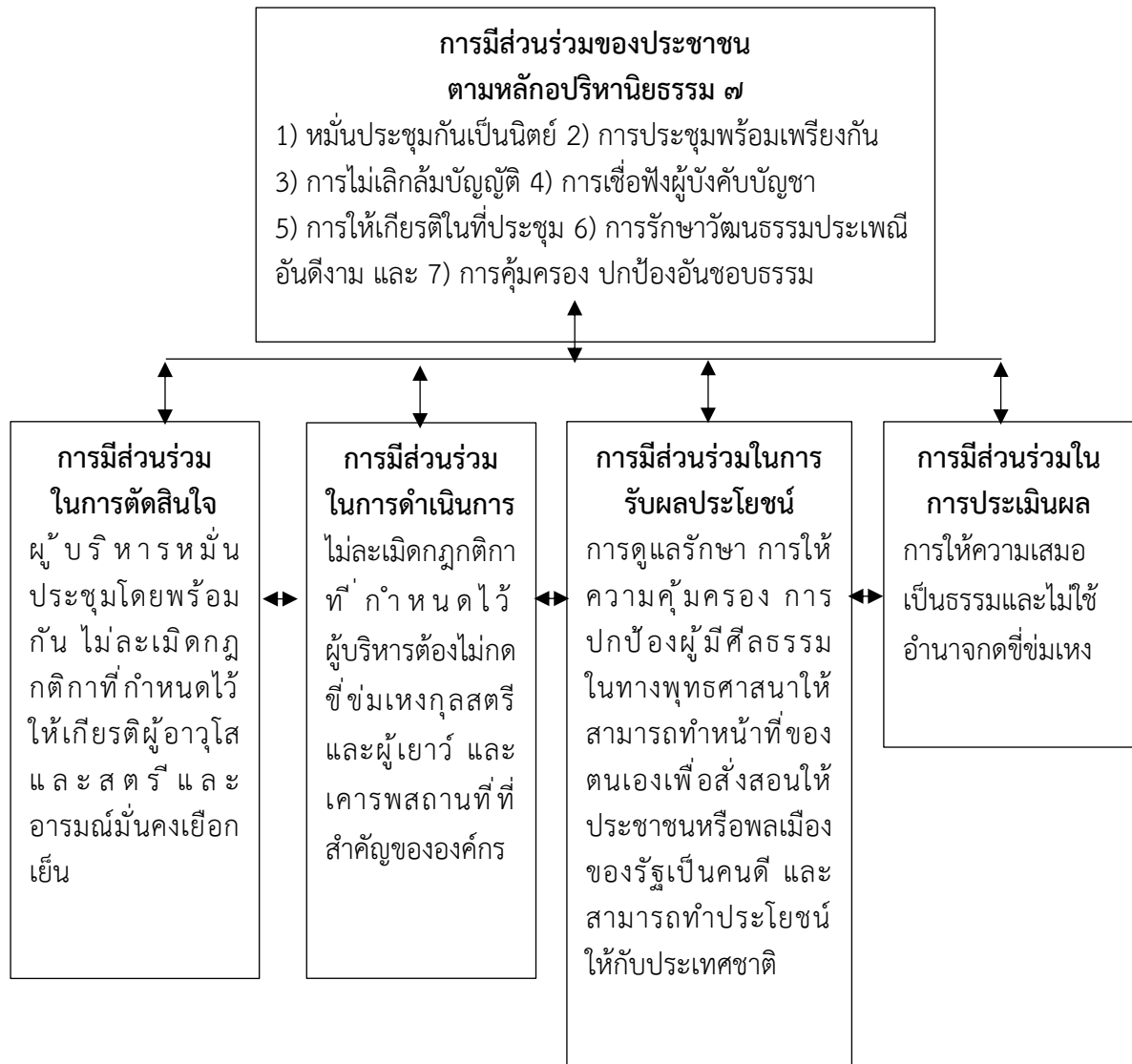
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของ ประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอสรรคบุรี จังหวัด สรรคบุรี ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดทำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลผลิตอยู่แล้วแต่ไม่สามารถนำมา พัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัวอย่างยั่งยืนได้ มีปัญหาเรื่องเงินทุน งบประมาณมี จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา เฉลียวชาติ (2560 : 120) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล นครสวรรค์ออก อำเภอสรรคบุรี นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดประเด็นหลักใน การพัฒนา โดยเน้นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มภายใน หมู่บ้านเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ หรือ การจัดทำผลิตภัณฑ์หรืองานบริการ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่ ประชาชนอย่างยั่งยืน

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มี ต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดสรรคบุรี ซึ่งมี กิจกรรมที่สำคัญ คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทน ในประเมินผลติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้ชัดเจน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ขาด การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่มีรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ ระเบียบการประเมินผลของแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุภัทรไชย ภาภักดี พระครูสุตวรธรรมกิจ สยามพร พันธไชยและพระพลากร สมมงคล (อนุพันธ์) (2565 : 57-58) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลรอบเมือง อำเภอสรรคบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของทางองค์การบริหารส่วนตำบล



องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ดังภาพที่ 2 ดังนี้



ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักอธิปไตยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา อันเป็นเหตุแห่งความไม่เสื่อม ไม่เป็นเหตุแห่งความหายนะของชุมชนและองค์กรทุก ๆ ชุมชน มีความสำคัญต่อหน่วยงานราชการ และองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีเหตุมีผล เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง สังคมโดยรวม เหมาะสำหรับผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารบ้านเมือง ผู้นำชุมชน และฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง สร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย ที่ทำให้การปกครองมีความเจริญก้าวหน้า เมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วจะไม่ทำให้



องค์กรและสังคมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเป็นนิตย 2) การประชุมพร้อมเพรียงกัน 3) การไม่เลิกล้มบัญญัติ 4) การให้เกียรติในที่ประชุม 5) การให้เกียรติในที่ประชุม 6) การรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม 7) การคุ้มครอง ปกป้องอันชอบธรรม

นอกจากนี้ ในการบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยตรงทั้งตัวของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญด้านกระบวนการในการดำเนินงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนไปจนถึงสิ้นสุดโครงการใดโครงการ โดยเฉพาะประเด็นการตัดสินใจมีผลกระทบต่อส่วนรวม หรือต่อประชาชนที่มีผลต่อการดำเนินคุณภาพชีวิตที่ทางสังคม

ดังนั้น การมีส่วนร่วมตามแนวพระพุทธศาสนา ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารบ้านเมือง ผู้นำชุมชน และฝ่ายคณะสงฆ์ ส่วนใหญ่จะนำหลักอปริหานิยธรรมมาปฏิบัติตามกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งระบบการเมือง ระบบการบริหารจัดการ ระบบการประชาสัมพันธ์ หรือการทำเวทีประชาคมหมู่บ้านในรูปแบบต่าง ๆ หรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ จะต้องมีความรู้ความสามารถ มีความชำนาญ สามารถให้ประชุมปรึกษา การเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา การให้เกียรติในที่ประชุม และเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างภาคเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันในแต่ละด้าน และมีการสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้ประชาชนชาวพุทธได้แสดงออกถึงวิธีการและการปฏิบัติ ตามหลักพุทธธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับข้อปฏิบัติของพระพุทธศาสนา ที่ถือได้ว่าเป็นชาวพุทธสาวกที่ดี และเพื่อให้การดำเนินขององค์กรประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนในการดำเนินการ อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับ น้อย ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษา ต่างกัน โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

2.2 ประชาชนที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ อำเภอมืองสุรินทร์ ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำชุมชนควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ



ประจำปีให้กับชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อค้นหาของดีในแต่ละชุมชนซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว และเป็นการสร้างรายได้สร้างอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การจัดทำผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ครอบครัว และชุมชนได้อย่างยั่งยืน (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนในประเมินผลติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน การอบรม สัมมนา เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ และประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมประสานงาน การแก้ปัญหาร่วมกันในระหว่างการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงาน โครงการ ด้านกีฬา นันทนาการ ทำให้ชุมชนเกิดความรักสามัคคี และเป็นการบริการที่ดีจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอีกด้วย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการประเมินผลติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และควรมีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหาธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาต่อไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง



เอกสารอ้างอิง

- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถิติประชากรจากทะเบียนบ้าน. (2566). *ตรวจสอบข้อมูลแยกตามรายพื้นที่ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์*.
- สุภัทรไชย ภาภักดี พระครูสุตวรธรรมกิจ สยามพร พันธไชยและพระพลากร สมมงคล (อนุพันธ์). (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 4(4), 57-58.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2543). *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมพฤติกรรมในองค์การ*, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- พชร สาตร์เงิน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี*. *วารสารเกษมบัณฑิต (ฉบับพิเศษ)*, 191-197.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2549). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันวิสา แซ่มซ้อย และโชติ บดีรัฐา. (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 8 (1), 374-375.
- สัญญา เคนาภูมิ. *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารวิชาการแพรวมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 2 (3), 70-72.
- ภัทรวรรณ วรเสฏฐ์ฐาการ นพฤทธิ์ จิตรสายธาร และวันชัย สุขตาม. (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 22(1), 119-120.
- ปัญญา เฉลียวชาติ. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์*. *วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- ปิ่นนัต บบนุนทด และคณะ. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 6(1), 201.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. *ราชกิจจานุเบกษา* 124. ตอนที่ 47 ก (สิงหาคม 2560): 15-17.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559. และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 246 ง (ตุลาคม 2561): 3.



- อัจฉราภรณ์ ขลิบบูรินทร์ และวิภาส ทองสุทธิ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬ. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 3(3), 124-125.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่ (2565-2568)*. จังหวัดสุรินทร์: องค์การบริหารส่วนตำบลแกใหญ่,
- John M. Cohen & Norman T. Uphoff. (1980). "Participation Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity". *World Development*. 8(3): 213-235.